

Sygn. akt II Ca 2048/20

POSTANOWIENIE

Dnia 13 maja 2021 roku

Sąd Okręgowy w Krakowie, II Wydział Cywilny - Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia Liliana Kaltenbek (sprawozdawca)

Sędziowie: Agnieszka Cholewa – Kuchta

Zbigniew Zgud

po rozpoznaniu w dniu 13 maja 2021 roku w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym,

sprawy z wniosku A. B.

przy uczestnictwie I. B., G. B., H. J., J. J. (1), H. J., I. J., Z. J. (1), A. N., A. S.

o stwierdzenie nabycia spadku

na skutek apelacji kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu uczestnika J. J. (1)

od postanowienia Sądu Rejonowego w Suchej Beskidzkiej z dnia 2 września 2020 r., sygn. akt I Ns 163/18

postanawia:

1) oddalić apelację;

2) przyznać kuratorowi adw. E. Z. od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Suchej Beskidzkiej wynagrodzenie w kwocie 147,6 zł (sto czterdzieści siedem złotych sześćdziesiąt groszy) brutto za reprezentowanie J. J. (1) w postępowaniu odwoławczym

Sędzia Agnieszka Cholewa - Kuchta Sędzia Liliana Kaltenbek Sędzia Zbigniew Zgud

UZASADNIENIE

postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie dnia 13 maja 2021 r.

Wnioskodawczyni A. B. domagała się stwierdzenia nabycia spadku po S. J., zm. (...) r., ostatnio zamieszkałej w M., na podstawie testamentu własnoręcznego spadkodawczyni z dnia (...) r.

Uczestnicy postępowania albo nie zajęli stanowiska w sprawie, albo przychyłili się do wniosku. Jedynie J. J. (1), nieznaną z miejsca pobytu, reprezentowany przez kuratora E. Z., domagał się dopuszczenia dowodu z opinii grafologa na okoliczność ustalenia, czy testament z dnia (...) został w całości sporządzony i podpisany przez spadkodawczynię (k. 107). W odpowiedzi na powyższe uczestnicy: A. S. , H. J., A. N. sprzeciwili się temu wnioskowi.

Sąd Rejonowy w Suchej Beskidzkiej postanowieniem z dnia 2 września 2020r. stwierdził, że spadek po S. J., córce J. i B., zmarłej w dniu (...) roku w S., ostatnio zamieszkałej w M., na podstawie testamentu własnoręcznego spadkodawczyni z dnia (...) roku nabyła w całości z dobrodziejstwem inwentarza wnioskodawczyni A. B.. Nadto Sąd przyznał kuratorowi adw. E. Z. wynagrodzenie w kwocie 73,80 zł, pobrał od wnioskodawczyni na rzecz Skarbu Państwa

kwotę 73,8 zł tytułem nieuiszczonych wydatków i ustalili, że każda ze stron ponosi pozostałe koszty związane z udziałem w sprawie.

Sąd Rejonowy ustalił następujące fakty:

Spadkodawczyni S. J. zmarła (...) r. w S., ostatnio mieszkała w M.. Była bezdzietną panną. Jej rodzice zmarli przed nią: ojciec J. J. (3) (...) r., a matka B. J. zd. P. (...) r.

Spadkodawczyni posiadała pięcioro rodzeństwa:

- 1) I. B.,
- 2) M. J. (1), który zmarł (...) r., zostawiając córki H. J., A. J. i A. S.,
- 3) Z. J. (2), która zmarła jako bezdzietna panna (...) r.,
- 4) M. J. (2), który zmarł (...) r., zostawiając dzieci Z. J. (1) i G. B.,
- 5) F. J., który zmarł (...) r., zostawiając dzieci I. J., H. B. i J. J. (1).

Żaden ze spadkobierców nie składał oświadczenia o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku ani nie został uznany za niegodnego dziedziczenia, nie toczyło się po spadkodawczyni postępowanie spadkowe, ani nie sporządzono aktów poświadczenia dziedziczenia.

Spadkodawczyni była rodziną zastępczą dla wnioskodawczyni A. B.. Mimo że jej nie przysposobiła, traktowała ją jak swoją rodzoną córkę.

W dniu (...) r. spadkodawczyni sporządziła testament własnoręczny, powołując do całości spadku wnioskodawczynię A. B.. O powyższym poinformowała członków rodziny, żądając wykonania testamentu.

Sąd oddalił wniosek kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu uczestnika J. J. (1) o powołanie biegłego ds. badania pisma na okoliczność, czy testament z (...) r. został sporządzony przez spadkodawczynię uznając, że w sprawie nie zachodzą okoliczności wymagające wiadomości specjalnych. Oryginał testamentu spadkodawczyni znajduje się w depozycie tut. Sądu. Jego treść i forma wskazują, że został sporządzony osobiście przez spadkodawczynię. Powyższe potwierdziły w zapewnieniu spadkowym wnioskodawczyni oraz ucz. H. J. i A. S., ale także inni członkowie rodziny we wspólnym oświadczeniu z dnia (...) r. (k. 129-131), w którym podali, że spadkodawczyni informowała ich o sporządzeniu testamentu na rzecz A. T.. Sąd nie miał wątpliwości, że po stronie spadkodawczyni istniał zamiar testowania. Traktowała wnioskodawczynię jako swoją rodzoną córkę, nie dziwi zatem, że właśnie ją powołała do spadku. W świetle zasad doświadczenia życiowego rozrządzenie testamentowe dokonane przez spadkodawczynię jawi się nie tylko jako naturalne, ale także racjonalne, bo zabezpieczało majątkowo najbliższą jej osobę. Uwzględniając kogo spadkodawczyni winna rozważać jako swego spadkobiercę na pierwszym miejscu każdy wskaże córkę. Sąd Rejonowy zaznaczył też, że nie pojawiły się w sprawie okoliczności, które wskazywałyby na jakiegokolwiek prawdopodobieństwo, że to nie spadkodawczyni jest autorem testamentu z dnia (...) r. Nikt z członków rodziny nie podnosił choćby wątpliwości co do autentyczności tego testamentu. W takiej sytuacji wniosek kuratora o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego, powołany z ostrożności i nie znajdujący odzwierciedlenia w postępowaniu dowodowym, nie mógł odnieść skutku.

W rozważaniach prawnych jako podstawę rozstrzygnięcia co do spadkobrania Sąd wskazał art. 924- 926 k.c., a co do formy testamentu- art. 949 § 1 k.c. Spadkodawczyni S. J. sporządziła testament własnoręczny z dnia (...) r., którym do całości spadku powołała A. B.. Spadkobierczyni nie złożyła oświadczenia o przyjęciu czy odrzuceniu spadku, w związku z czym w świetle art. 1015 § 2 k.c. przyjęła go z dobrodziejstwem inwentarza.

O wynagrodzeniu kuratora Sąd Rejonowy orzekł na podstawie § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej, w zw. z § 6 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia

22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, uznając, że przedmiotem postępowania nie była ważność testamentu. O nieuiszczonych wydatkach rozstrzygnął natomiast na podstawie art. 83 ust. 2 w zw. z art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, a o pozostałych kosztach - na podstawie art. 520 § 1 k.p.c.

Z rozstrzygnięciem tym nie zgodził się kurator działający za nieznanego z miejsca pobytu uczestnika J. J. (1). Zaskarżonemu postanowieniu zarzucił:

I. błąd w ustaleniach faktycznych, który to błąd miał wpływ na treść zapadłego orzeczenia a polegał na błędnym uznaniu, przez Sąd, że w niniejszej sprawie nie zachodzą okoliczności wymagające wiadomości specjalnych, treść i forma testamentu (jednolita czcionka), który znajduje się w depozycie Sądu wskazują, że został sporządzony przez spadkodawczynię podczas, gdy nikt z uczestników nie był świadkiem sporządzania testamentu a sama treść i forma (jednolita czcionka) nie są wyznacznikiem, że testament został sporządzony przez spadkodawczynię, a jedynie że został sporządzony przez jedną osobę;

II. naruszenie prawa procesowego, które to naruszenie miało istotny wpływ na treść zapadłego w stanie orzeczenia, tj.:

1. naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez przekroczenie przez Sąd granic swobodnej oceny dowodów wyrażające się w oparciu rozstrzygnięcia na niepełnym materiale dowodowy, materiale, w którym brak jest dowodu z opinii biegłego grafologa wnioskowanego na okoliczność ustalenia czy testament z dnia (...) został w całości sporządzony i podpisany przez spadkodawczynię S. J.;

2. naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez przekroczenie przez Sąd granic swobodnej oceny dowodów wyrażającej się w przyjęciu, iż twierdzenia uczestników dotyczące tego, że spadkodawczyni informowała ich o sporządzeniu testamentu są równoznaczne z tym, że testament z dnia (...) został sporządzony przez spadkodawczynię, podczas gdy żaden z uczestników nie był świadkiem sporządzania testamentu, w sprawie brak było próbek pisma spadkodawczyni, by móc przynajmniej porównać charakter pisma spadkodawczyni z pismem w treści testamentu, brak jest zatem dowodu, że testament został sporządzony przez spadkodawczynię;

3. art. 217 § 3 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 278 § I k.p.c. w zw. z art. 205 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. przez oddalenie wniosku kuratora o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego grafologa na okoliczność ustalenia, czy testament z dnia (...) został w całości sporządzony i podpisany przez spadkodawczynię S. J., pomimo tego, że stwierdzenie tych okoliczności wymagało wiadomości specjalnych i miało istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy;

4. naruszenie § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018r. w sprawie określania wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej w zw. z § 6 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokacie przez przyznanie kuratorowi wynagrodzenia w wysokości 60 zł plus Vat zamiast kwoty 288 zł plus Vat, pomimo tego, że przedmiotem postępowania była ważność testamentu.

Przy tak sformułowanych zarzutach kurator uczestnika domagał się dopuszczenia dowodu z opinii biegłego grafologa na okoliczność ustalenia czy testament z dnia (...) został w całości sporządzony i podpisany przez spadkodawczynię S. J., zobowiązanie wnioskodawczyni do dostarczenia, o ile posiada, próbek pisma spadkodawczyni S. J., zwrócenie się przez Sąd do Urzędu Miasta i Gminy M. do wydziału ewidencji, do Urzędu Skarbowego w S., do ZUS ewentualnie do KRUS o próbki pisma spadkodawczyni celem uzyskania materiału niezbędnego do wydania opinii grafologicznej. Po sporządzeniu opinii, kurator wnosił o wydanie postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po S. J. na podstawie ustawy i zasądzenie na rzecz kuratora kosztów zastępstwa nieznanego z miejsca pobytu uczestnika przed sądem I Instancji w kwocie 288 zł plus Vat, a ewentualnie uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazane sprawy Sądowi 1 instancji do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawczyni uczestnicy domagali się jej oddalenia.

Sąd Okręgowy zważył co następuje.

Apelacja nie jest uzasadniona.

Podniesione w apelacji zarzuty są nietrafne. W zasadzie sprowadzają się one do kwestionowania oddalenia przez Sąd Rejonowy wniosku kuratora o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego grafologa na okoliczność zbadania czy przedłożony w sprawie testament sporządzony został przez spadkodawczynię. Z tego względu apelujący kurator wywodzi niepełność materiału dowodowego. W okolicznościach niniejszej sprawy jest to jednak stanowisko nietrafne.

Wskazać na wstępie należy, że przeprowadzenie jakiegokolwiek dowodu wymaga najpierw sformułowania twierdzeń faktycznych, które mają być wykazane określonym dowodem. Zgodnie z art. 227 k.p.c. przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie. Dowodzeniu podlegają zatem twierdzenia stron o faktach. W całym toku postępowania przed Sądem Rejonowym nikt nie sformułował twierdzenia, że przedmiotowy testament nie pochodzi od spadkodawczyni. W szczególności nie sformułował takiego twierdzenia kurator uczestnika J. J. (1). W piśmie z 8 maja 2020r. (k. 107), wnioskując o dowód z opinii grafologa, kurator nie sformułował bowiem żadnych twierdzeń faktycznych, zastrzegł jedynie, że dopiero po sporządzeniu opinii wypowie się co do ważności i treści testamentu. Złożony zatem przez kuratora wniosek nie miał służyć wykazaniu faktów, ale ewentualnemu sformułowaniu twierdzeń co do faktów. Temu jednak postępowanie dowodowe nie służy. Sąd Rejonowy nie naruszył więc art. 217 k.p.c. w związku z 227 k.p.c. w związku z art. 278 § 1 k.p.c.

Oczywistym jest, że kurator uczestnika nie mógł posiadać własnej wiedzy na temat przedmiotowego testamentu, ani innych okoliczności istotnych w sprawie, skoro nie znał spadkodawczyni i jej rodziny. Jednak kurator procesowy strony nie jest rzecznikiem interesu publicznego, ale reprezentantem strony postępowania (art. 143 i 146 k.p.c.) i co za tym idzie nie przysługują mu większe uprawnienia w postępowaniu niż stronie którą reprezentuje. Uczestnik J. J. (1), gdyby działał osobiście w niniejszym postępowaniu, musiałby wskazać na okoliczności faktyczne, które mogą rzutować na ocenę przedmiotowego testamentu i tylko takie okoliczności mogłyby być przedmiotem dowodu. Kuratora obowiązują więc te same zasady.

W sprawie nie ujawniły się też jakiegokolwiek wątpliwości na temat autentyczności przedłożonego testamentu, które mimo braku co do tego odpowiednich twierdzeń stron, wymagały z urzędu zbadania przez Sąd. Wręcz przeciwnie, ustalone przez Sąd Rejonowy fakty i postawa uczestników postępowania, wskazują na to, że testament o takiej treści był efektem zażyłości spadkodawczyni S. J. z wnioskodawczynią A. B.. Spadkodawczyni traktowała ją jak własną córkę, będąc dla niej rodziną zastępczą. Najbliżsi członkowie rodziny zmarłej, których prawa do spadku ten testament wyłącza, wiedzieli o powyższych relacjach i o fakcie sporządzeniu testamentu, czemu nie oponowali. W toku postępowania w pełni popierali wniosek o stwierdzenie nabycia spadku z testamentu. Nikt z nich nie miał jakiegokolwiek wątpliwości na ten temat. Nie sposób więc uznać, by Sąd miał tu obowiązek podejmowania z urzędu czynności dowodowych, skoro nie ujawniły się jakiegokolwiek wątpliwości, że to nie spadkodawczyni sporządziła przedmiotowy testament. Brak jest też przepisu prawnego, który nakazuje w każdym przypadku testamentu własnoręcznego badanie czy oby na pewno pochodzi od spadkodawcy.

Zauważyć też należy, że przedmiotowy testament jest w całości sporządzony pismem ręcznym i podpisany imieniem i nazwiskiem S. J., co spełnia wymogi art. 949 § 1 k.c. W świetle art. 245 k.p.c. jest również dokumentem prywatnym stanowiącym dowód tego, że osoba która go podpisała złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Korzysta zatem z domniemania autentyczności oraz domniemania, że osoba, która podpisała dokument, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Przy braku zaś w niniejszej sprawie twierdzeń, że dokumentu tego nie sporządziła spadkodawczyni, prowadzenie jakiegokolwiek dowodu w tym kierunku jest zbędne. Sąd Rejonowy oceniał przedmiotowy dokument jako dowód w sprawie na zasadach określonych w art. 233 k.p.c. i oceny tej nie można podważać. Zarzucane w apelacji naruszenie art. 233 k.p.c. nie odnosi się też do w/w zagadnienia, ale do rzekomo niepełnego materiału dowodowego, bez nawet próby sformułowania konkretnych zarzutów, tak jakby opinia grafologa była obligatoryjna w tego rodzaju sprawach, co wszak nie ma potwierdzenia w przepisach. Wbrew też zarzutom apelacji, obecność świadków przy sporządzaniu testamentu własnoręcznego nie jest wymogiem jego ważności (art. 949 § 1 k.c.), a z okoliczności, że

świadczenie nie byli obecni przy tej czynności nie wynika wcale, że testament nie pochodzi od spadkodawczyni. Wątpliwości zaś jakie po raz pierwszy w apelacji snuje kurator mają jedynie charakter hipotetyczny i ogólnikowy. W szczególności fakt, że spadkodawczyni nie przekazała na rzecz wnioskodawczyni swego majątku za życia, lub że nie sporządziła testamentu notarialnego, wcale nie jest dziwny i niezgodny z zasadami doświadczenia życiowego. Testament notarialny nie jest „lepszy” od testamentu własnoręcznego, bo obie formy są prawnie równoważne (art. 949 § 1 i 950 k.c.), a to, czy dana osoba rozporządza swoim majątkiem za życia, czy na wypadek śmierci, zależy tylko od jej woli. Spadkodawczyni mogła także zachować w tajemnicy fakt sporządzenia testamentu, jak i jego treść, co również nie wpływałoby na jego ważność. Niemniej z okoliczności sprawy wynika, że spadkodawczyni poinformowała rodzinę i o fakcie sporządzenia testamentu i treści testamentu.

Sumując w sprawie nie ujawniły się jakiegokolwiek wątpliwości, iż to nie spadkodawczyni jest autorką testamentu. Wobec też braku twierdzeń stron na ten temat, brak było podstaw do prowadzenia dowodów w tym kierunku. Testament podpisany jest imieniem i nazwiskiem spadkodawczyni toteż istnieje domniemanie, że to ona go sporządziła. Oświadczenie spadkodawczyni sporządzono w całości pismem ręcznym, jest ono podpisane, a zatem ma właściwą testamentom formę (art. 949 § 1 k.c.). Zasadnie więc Sąd Rejonowy stwierdził nabycie spadku po spadkodawczyni na podstawie tego testamentu.

Nie był uzasadniony także zarzut naruszenia § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018r. w sprawie określania wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej w zw. z § 6 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokacie. Przedmiotem postępowania nie była bowiem ważność testamentu, skoro nikt nawet nie twierdził, że był on nieważny.

Mając na uwadze powyższe apelacje oddalono na podstawie art. 385 k.p.c.

O wynagrodzeniu kuratora w postępowaniu odwoławczym orzeczono na podstawie § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018r. w sprawie określania wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej w zw. z § 6 pkt 2 i 10 ust. 1 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokacie.

Sędzia Agnieszka Cholewa- Kuchta Sędzia Liliana Kaltenbek Sędzia Zbigniew Zgud